

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ ИНГУШЕТИЯ
ГБОУ " СОШ №5 г. Сунжа "

УТВЕРЖДЕНО

Директор ГБОУ «СОШ №5 г. Сунжа»

_____ Евкурова З.И.

Приказ №122 от «28» августа 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
по ингушской литературе в 9 кл.

Составитель: Булгучева Д.М.

Г1алг1ай литература программах лаьца

Г1алг1ай литература программас новкъостал ду хъехархочоа берашта г1алг1ай йоазонхоша кхелла говзаме йоазоний чулоацам а, тема а, идея а кьоастаде а, х1аьта цар шоай произведенешта бувцаш болча ценаца, хозача, говзамеча меттах пайда эца а.

Г1алг1ай литература хъехаш вола хъехархо декхарийла ва литература новкъосталца берашта г1алг1ай метта хозал, говзал, к1оаргал, цун ганз йовзийта, уж кхетамца, эхь-эзделца кхебе, дикачун-вочун кьоастам бе ховргдолаш.

Дешархошта ха деза г1алг1ай литература хъахилара наькъаш. Укхаза царна хайтача бакъахьа да, вай г1алг1ай литература хъахилара г1улакх малаг1ча торонца эттад, эггара хьалхара г1алг1ай йоазув 1923 шера Мальсагов Кураза Зоврбика кхелла хилар, из латински ларда т1а хинналга. Эггара хьалха г1алг1ай меттала кепатеха йоазув 1923 шера «Сердало» яхача газета т1а кепатеха хилар.

Цхьабакъда, шоай йоазув хиннадеце а, багахбувцам б1аьхий хиннаб г1алг1ай къаман, тайп-тайпара жанраш чу а йоаг1аш: къаьнара иллеш, фьалгаш, к1оанолгаш, ховли-довзалеш, легендаш, шира оаламаш, ишта кхы д1ахо а.

Г1алг1ай литература никъ 1923 шерагара денз таханарча денга кхаччалца чоалхане болаш хьабенаб. Массехк хана доакъоох бекъа йиш я из.

Хьалхара ха – 1920-г1а шераш – говзаме йоазонаш хъахила доладенна ха я, х1аьта 1930-г1а шераш – г1алг1ай литература дег1ая йолаенна ха я.

Программа юкъе йоаг1а произведенеш берий ханага хъежжа я, чулоацам а, керттера уйла а дика кхетадергдолаш, х1аьта х1ара классе багахбувцамах пайда эц.

5-9 классашка дешархой кхетамца кhebара духьа, ужэьаца, эзделаца, хозанена лоарх1амца кhebара духьа дола говзаме йоазонаш 1омаду. Цу классашка 1омаеш йола материал чоалхане яц, ший чулоацамга хъежжа, х1аьта идейни кхетам балара г1улакх лертт1а да цун.

Х1ара классашка чуйоаг1аш йола материал хронологически хьисапе луш я, дешархой литература исторех а литературеи вахари в1аши дувзаденна хиларах а кхетаргболаш. Цул совг1а, мехка истори а дикаг1а йовзаргья царна.

5-8 классашка говзамеча йоазонашца цхъана литературни теорех кхетам лу. Дешархоша керттера кхетаде дезаш дар да литература говзаме кхоллам хилар, цун мотт поэтически хилар. Литература теори дикаг1а кхетаергья дешархоша, говзамеча произведенешца цхъатарра 1омайойя.

Х1ара классе литература чулоацамга а дешархой кхетамга а, цар дег1адара боарамга а хъежжа, тайп-тайпара хъехара наькъаш леладе деза : хоза кьоастадеш текст ешар, суртех, телевиденех, компютерах пайда эцар. Цул совг1а, дешархошка шоашка болх байта беза йоазонхоех а цар говзамеча йоазонех лаьца кхы а дукхаг1а хоамаш лохаш.

5-8 классашка теркам бе беза хоза кьоастадеш, кхетадеш шаьра дешара говзал лакхаяккхара. Из программай декхар кхоачашданза даргдац, урокаш т1а а дешаш, ц1аг1арча дешара т1ахьожамца кулгал а деш. Дешара техника тоаеш болх бе беза массане цхъана дешаш, юкъ-юкъера хоржаш дешаш, оттадаьча хаттара текстаца жоп луш, ишт. кх. д1.

Лакхерча классашкара дешархой керттерча даькъе кхетам болаш кийчбе беза ешаш йола произведенеш шоай ло1аме яшха, анализ е, керттера ма1ан а, уйла а гучадоахаш, цар мах бе.

9-11 классашка йоазонхочун вахара а кхоллама а никъ, цо айяь пробдемаш тохкаш, хъехархочун урока керттера форма лекци хила йиш я. Иштта теоретически проблемаш е йоккха темаш 1омаеш, т1еххъара 1омадаьр ч1оаг1адара урок еш, 1омадаьр юха дагадохийташ лекцеца болх д1абахъа мегаргба.

Лакхерча классашка программа юкъе йоаг1а йоккхий эпически произведенеш. Уж дешархошка хьалххе а ешийта еза. Классе дешархошта произведени тахка а, цун чулоацамах а, турпалех а шоашта хетар ала ха деза.

Къаьста теркам т1абахийта беза дешархоша шоай ло1аме беча балха, произведене доакьош, текста юкъера белгалъяьха моттигаш тохкаш, план оттаеш, турпалий оамалех шоашта хетар оалаш, 1алама сурташ дийшачул т1ехъаг1а уж каьхата т1а дахка хьожаш.

Балха х1ара тайпа, 1омаеча произведенеца айхха бувзам болаш, цун чулоацамга хъежжа хила деза. Хъехархо хадданза болх бе декхарийла ва дешархой багах ду къамаьл шаьрде, х1ана аьлча, из йоазонца беш болча балха лард я

№	Урока тема	Ц1аг1ара болх	Инд. болх	сахьат	ха	ха
1	Г1алг1ай багахбувцам - вай халкъа йоазонца доаца лит-ра.	Саг йодача - йоаг1ача лийкха ашараш	а) Балха иллеш; б) Турпала иллеш.	1		
2	Г1алг1ай халкъа иллеш	"Берий иллеш";	Зоахалол д1аязде 2 деш.	1		
3	Г1алг1ай фаьлгаш	Вахарах-леларах дола фаьлгаш.	Вахарах-леларах дола фаьлгаш -дешархочун хоам	1		
4	Мальсагов Зоврбик – г1алг1ай ц1ихеза 1илманхо	Лекци 1омае	«Йо1 йодаяр» пьеса еша	1		
5	«Йо1 йодаяр» - вай г1алг1ай литературе эггара хьалхара драматически произведени	«Пхьа» яха пьеса еша. О. 45 - 58	Драматически произведеней жанрех бола кхетам	1		
6	Мальсагов К. З. " Пхьа ",пьеса	Сочиненена кийчо е	б Дешархочун хоам : « Беков Т.-	1		
7-8	Беков Д.Т. – г1орваьнна г1алг1ай поэт.	Оалам «Ачамаза боарз» О. 67 - 72	стих. – шаьра еша,тахка, О. 59-67	2		
9	Гойгов 1-Хь. – говза дувцархо, йоазонхо, публицист	«Серго» яха повесть еша О. 73 - 111	биографи ха, дешархочун хоам («Хьалхалаьттарех ца1» яхаш йола Мальсагов А. статья)	1		
11	« Серго « яхача повеста идейни чулоацам.	Литературни теорех 1омадаьр ха	«Хой шоана» кроссворд	1		
12	Озиев И.А. вахарахи кхолламахи .	цхьа стих – дагахьа 1омае , О.112 - 118	Биографии ха	1		
13	Мальсагова К. Ф. вахарахи кхолламахи	цхьа стих. – дагахьа 1омае , О.119 - 120	биографи ха	1		

14-15	Мальсагов Д. Д. говзама йоазонаш	деша,юхахъадувца , О.121-163 .	биографии ха,	2		
16	Мальсагов А.О. « Салихъат».	чулоацам ха, О. 164 - 173	биографи ха	1		
17	Озиев С. – ц1ихеза поэт, хъехархо 1илманхо	Лекци 1омае	Дешархочун хоам : «Урдуви Тамареи» - г1алг1ай лит-ре эггара хьалхара поэма	1		
18	«Урдуви Тамареи», - г1 алг1ай литературе эггара хьалхара поэма.	шаъра еша,тахка, О.174 - 179.	«Хой шоана» кроссворд	1		
19	Озиев Салмана поэзен тематика	О. 179 – 187 шаъра еша, цхъа стих. дагахъа 1омае	Дешархочун хоам: «Зязиков Хь. Б. – военни корреспондент»	1		
20	«Ц1ихеза йоазонхо, хъехархо, 1илманхо, публицист». Зязиков Хьусена Бахъаудин	О. 189 – 204 повесть еша	Цу повестях хоам	1		
21	Зязиков Б. «Турпала вахарцара ийс ди», повесть	Сочинени язъе	Хаттарашта жоп ле	1		
22	Яндиев Джамалдина поэзи .	Яндиев Дж. биографи ха	Дешархочун хоам: «Яндиев Дж. поэзен тематика»	1		
23	Яндиев Джамалдина поэзен тематика	цхъа стих. – дагахъа 1омаде, О. 205 - 213	Стих. анализ е	1		
24	Ведзигев А.А. вахарахи кхолламахи .	деша,юхахъадувца, О. 214 - 239 .	биографи ха	1		
25	Хамхоев Э.А. – г1алг1ай назманча.	Даъхен хетаяъ цхъа стих. – дагахъа 1омае , О. 240	биографи ха	1		
26	Хамхоев А. – поэт, композитор, иллиалархо .	О. 242 – 248 цхъа стих. дагахъа 1омае.	биографи ха	1		
27	Боков А. « Яккха йиш йоаца ц1и».	О. 252 – 269, «Беке къонгаш» яха роман	биографи ха	1		
28	Беке къонгаш	Сочиненена кийчо е	Чаккиев С. хетаяъ стихаш, статьяш, кхыйола публикацеш лаха	1		

29-	Сочинени	Чахкиев С биографи ха	Дешархочун хоам	1		
30- 31	Чахкиев С. «Иштта мара»	О. 270 – 281	биографи ха	2		
32	Чахкиев О.К. вахарахи кхолламахи.	О, 373 – 379.	1омае стих,биогр.ха	1		
33	Албаков Дж. говзаме йоазонаш	О. 379 – 382.	1омае стих,биогр.ха	1		
34	Гагиев Г. вахарахи кхолламахи .	О. 383 – 385	1омае стих ,биогр.ха	1		